

Ufitziu limba sarda - Comune de Bànari
Operadore Mauro Piredda - Santandria 2021

ÈSSERE
in birde sa versione iscrita in banaresu
a maduru sas diferèntzias cun sa Lcs

	Deo	Tue	Issu Issa Isse Vostè	Nois	Bois	Issos Issas
INDICATIVU						
Presente	so	ses	est	semus	seis	sunt
	so	ses	est	semus	sezis	sun
Imperfetu	fia	fias	fiat	flamus	fiais	fiant
	fia	fis	fit	fimis	fizis	fin
Passadu pròssimu	so istadu	ses istadu	est istadu	semus istados	seis istados	sunt istados
	so istadu	ses istadu	est istadu	semus istados	sezis istados	sun istados
Passadu imperfetu	fia istadu	fias istadu	fiat istadu	flamus istados	fiais istados	fiant istados
	fia istadu	fis istadu	fit istadu	fimis istados	fizis istados	fin istados
Benidore	apo a èssere	as a èssere	at a èssere	amus a èssere	ais a èssere	ant a èssere
	apo a esser	as a esser	at a esser	amus a esser	azis a esser	an a esser

Benidore anteriore	apo a èssere istadu	as a èssere istadu	at a èssere istadu	amus a èssere istados	ais a èssere istados	ant a èssere istados
	apo a esser istadu	as a esser istadu	at a esser istadu	amus a esser istados	azis a esser istados	an a esser istados
CONGIUNTIVU						
Presente	sia	sias	siat	siamus	siais	siant
	sia	sias	siat	siemus	siedas	sian
Imperfetu	essere	esseres	esseret	esseremus	essereis	esserent
	essere	esseres	esseret	esseremus	esserezis	esseren
Passadu	sia istadu	sias istadu	siat istadu	siamus istados	siais istados	siant istados
	sia istadu	sias istadu	siat istadu	siemus istados	siedas istados	sian istados
Trapassadu	essere istadu	esseres istadu	esseret istadu	esseremus istados	essereis istados	esserent istados
	essere istadu	esseres istadu	esseret istadu	esseremus istados	esserezis istados	esseren istados
CUNDITZIONALE						
Presente	dia èssere	dias èssere	diat èssere	diamus èssere	diais èssere	diant èssere
	dia esser	dias esser	diat esser	dimis esser	dizis esser	dian esser
Passadu	dia èssere istadu	dias èssere istadu	diat èssere istadu	diamus èssere istados	diais èssere istados	diant èssere istados
	dia esser istadu	dias esser istadu	diat esser istadu	dimis esser istados	dizis esser istados	dian esser istados
IMPERATIVU						
Forma positiva		sias	siat	siamus	siais	siant
		sias	siat	siemus	siedas	sian
Forma negativa		non sias	non siat	non siamus	non siais	non siant
		non sias	non siat	non siemus	non siedas	non sian
INFINIDU						

Presente	èssere			
	esser			
Passadu	èssere istadu			
	esser istadu			
PARTITZÌPIU				
Maschile	singulare	istadu	plurale	istados
		istadu		istados
Feminile	singulare	istada	plurale	istadas
		istada		istadas
GERÙNDIU				
Presente	essende			
	essende			
Passadu	essende istadu			
	essende istadu			

Ghia pro sa pronùntzia

Ses, est, semus, sezis e sun si podent lèghere **sese, este, sèmusu, sèzisi, sunu** ripetende s'ùrtima vocale, chi però non giuat a l'iscriere. Sa vocale agiunta in su faeddu si narat **vocale paragògica**.

Gasi etotu **fis (fisi)**, **fimis (fimis)**, **fizis (fizi)**, **fin (fin)**, **siemus (sièmusu)**, **siedas (sièdasa)**, **sian (siana)**, **esserres (essèrese)**, **esserremus (esserèmusu)**, **esserezis (esserèzisi)**, **essenren (essèrene)**, **esser (èssere)**, **istados (istàdosu)**, **istadas (istàdasa)**.

Cando in sa forma verbale b'amus su partitzìpiu passadu, sa vocale paragògica, in su faeddu, bi l'aggiunghimus a su partitzìpiu ebbia: **semus istados** si pronùntziat **semus istàdosu** e non **sèmusu istàdosu**.

Cando sa forma verbale finit cun sa **t** (in banaresu sa de tres persones singulares), in sa pronùntzia **aggiunghimus sa paragògica** ma in antis **addurchende sa t**, mudende-la in **d**. Esèmpios: **fit** → **fidi**; **siat** → **siada**; **esseret** → **essèrede**. Cando a custas formas b'aggiunghimus su partitzìpiu, sa **t** mudat su matessi in **d**, ma non b'aggiunghimus sa paragògica. Esèmpios: **fit istadu** → **fid istadu** (e non **fidi istadu**).

Custu mecanismu fonèticu non si àplicat cun **est**. Cussa **t** non mudat in **d**.

Sa prima persone singulare de sos tempos benidores (**apo a esser**, **apo a esser istadu**) si podent pronuntziare faghende rùere sa **o** de **apo** (**ap'a esser**, **ap'a esser istadu**). Ma est **de giudu a l'iscrière cussa o**.

In sas formas negativas de s'imperativu est comente chi non pronuntziemus s'ùrtima **n** de s'avèrbu de negatzione **non**. Sa pèrdida de cussa **n** detèrminat unu sonu prus forte de sa cunsonante a comintzu de sa forma verbale chi sighit Esèmpiu: **non sias** → **no ssias**. Ma est unu fenòmenu fonèticu ebbia.

Su sonu banaresu de grupu cunsonànticu **st** (**est istadu**) est su de sa **laterale fricativa alveolare surda**.